

Bæredygtighed i lokalplanlægningen

Alle taler om det – få kan gøre noget ved det

Lokalplankataloget mangler grundlæggende en revision, således at der kan stilles krav til bæredygtige bygningsmaterialer. Samtidig tilsidesætter mindre kommuner ofte at stille de få krav i lokalplaner, de kan stille, da kampen om investeringer vægtere højere. Derfor er der brug for nationale standardkrav. Sådan lyder nogle af anbefalingerne fra et temamøde med fynske lokalplanlæggere.

Af fagleder for lokalplanlægning Paw Gadgaard, Odense Kommune

I maj 2019 satte de fynske kommunale lokalplanlæggere og Dansk Byplanlaboratorium hinanden i stævne til en temasnak om bæredygtighed i lokalplanlægningen og det byggede miljø. Baggrunden var et ønske om at lære af hinandens erfaringer. Forventningerne til dagen var store, for det er svært at spore én kommune, der ikke bruger ordet bæredygtighed i hver anden sætning. Det er lige så svært at spore en lokalplanlægger, der ikke ønsker at arbejde med en bæredygtig byplanlægning. Men det skulle vise sig, som dagen skred frem, at de fleste gik skuffede hjem. For der var ikke meget inspiration at hente hos hinanden.

Mellem snak og handling

Med flere års snak om bæredygtighed, klima, FN's verdensmål, DGNB-certificeringer og så videre er det store spørgsmål – hvorfor er bæredygtighed stadig noget, vi kun snakker om og ikke gør noget ved? Det er der sikkert mange svar på, men sikkert er det, at erfaringerne fra de kommunale planlæggere klart peger på få men markante udfordringer. Bremseklodderne og ønskelige redskaber er ikke svære at identificere.

Lokalplanlæggerne mangler redskaber og metoder til at vurdere, indarbejde og sikre implementerin-

gen af ægte, reel bæredygtighed i de lokalplaner, de hvert år laver. I følge KL blev der i 2016 vedtaget 6-700 lokalplaner.

Viden og opbakning

Der gør sig forskellige vilkår gældende i de forskellige faser af en lokalplanproces. Grundlæggende handler det om, at man på baggrund af konkret viden om, hvilke bæredygtighedstiltag der vil virke, og ikke mindst på baggrund af en politisk opbakning, kan stille krav til bygherren.

Lokalplanlæggerne vil gerne have ressourcer til at kunne udarbejde en grundig analyse af lokalplanområdet, dets kvaliteter og ikke mindst vil de gerne kunne præsentere et velovervejet 'katalog' eller en 'liste' eller et andet 'værktøj' over, hvilke tiltag man kan forvente vil virke på et givent sted. Med sådan et værktøj vil det forventeligt være nemmere at få politikerne til at stå fast, hvilket de gør meget sjældent i dag, hvis der ikke kan sandsynliggøres økonomiske gevinster for enten bygherre eller kommune eller som minimum en nul-sum for bygherren. Bæredygtighedsviden, politisk opbakning og økonomisk indsigt er derfor de vigtigste redskaber lokalplanlæggerne ser for sig, i arbejdet med at indarbejde mere reel bæredygtighed

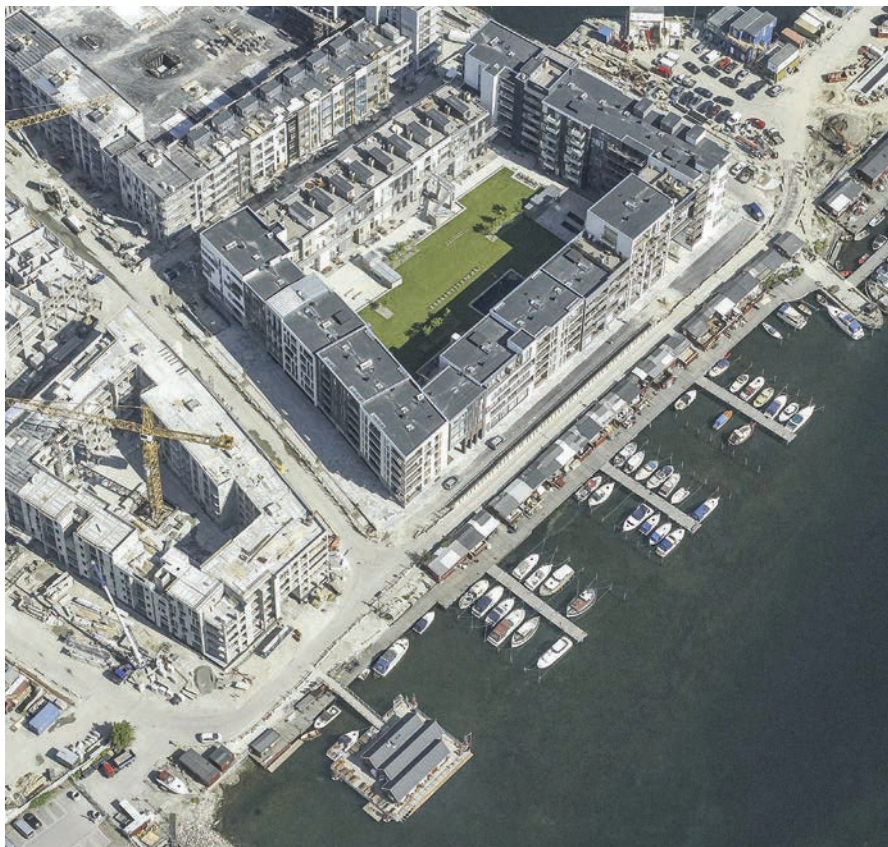
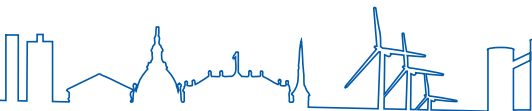
i lokalplaner. Så længe man altså ikke kan finde hjemmel i planloven ... For det er klart, at hvis man 'bare' kunne finde lovhjemmel i planlovens § 15 til at indarbejde bæredygtighed alene på baggrund af et hensyn til natur, miljø osv. Så ville det hele være meget nemmere.

Bæredygtighedsviden

Bæredygtighedsviden er enormt svært at definere, forstå eller sætte rammer og skalaer op for. Det er et komplekst felt. Bæredygtighed kan være af social, økonomisk eller miljømæssig art. Og det er slet ikke givet, at det der bonner positivt ud på det ene parameter, vil gøre det samme på de andre. En anden faktor er, at vores viden om bæredygtighed hele tiden ændrer sig. Det, vi mener, er bæredygtigt i dag, er det måske ikke om 10 år. Hertil kommer de teknologiske muligheder, der er i konstant forandring. Desuden er det meget at forlange, at tre planlæggere i en lille kommune kan have mere end en mavefornemmelse af, hvad der reelt er bæredygtigt – og nogle få grønne tage og krav til cykelstativer rykker altså ikke ret meget.

Politisk opbakning

Politisk opbakning er svært at opnå i mange kommuner. Derfor er der

behov for enten lovmæssig hjemmel eller som minimum fælles og åbne politiske beslutninger, som man ikke 'bare' kan fravige – hvert fald ikke på et etisk planniveau. Kan man stå fast på baggrund af større politiske retninger eller politikker om bæredygtighed, vil det være meget nemmere at bede en bygherre om 'at købe sig ind' på et områdes idéer eller principper. Men der, hvor det virkelig kan batte at rykke på bæredygtighed i det private byggeri, er på det landspolitiske og ikke på det kommunalpolitiske.

Økonomisk indsigt

Økonomisk indsigt vurderes, så længe der ikke kan findes lovmæssig hjemmel til at stille krav om bæredygtighed, at være et meget vigtigt greb. Hvis man kan fremlægge for en bygherre, at der findes bæredygtighedstiltag, som er økonomisk favorable eller som minimum ikke påvirker projektøkonomien negativt, vil det være langt nemmere at få en bygherre med på idéen om bæredygtighed. Men redskaberne mangler. Den økonomiske indsigt fra en planlæggeres side er trods alt relativt mere begrænset, end den økonomiske indsigt en bygherre sidder med.

Bæredygtighed i lokalplanlægningen – forslag

Her er nogle af de forslag, der blev lagt for dagen tilbage i maj:

- Lokalplankataloget mangler grundlæggende en revision, således at der kan stilles krav til bæredygtige bygningsmaterialer – her menes certificerede materialer, genbrugsmaterialer og ikke mindst genbrugeligheden af de brugte materialer.
- Mindre kommuner tilsidesætter ofte at stille de få krav i lokalplaner, de kan stille, da kampen om investeringer vægter højere. Her kan nogle nye nationale standardkrav i Planloven og nok mere vigtigt i Byggeloven sikre, at denne problematik sættes ud af kraft.
- Bygherrer tænker som oftest ikke på at redde verden – de tænker på afkast. Det kan man ikke fortænke dem i og skal heller ikke fordømme. Der bør med det in mente udarbejdes vejledninger fra den statslige planmyndighed eller fra anden side, der sagligt og ikke mindst med en grundig økonomisk vinkel kan give bygherrer et grundlag for at vælge bæredygtige løsninger.
- Da afkast og økonomi er bygherrers hovedfokus, kan en ordning med for eksempel sænket ejendomsskat ved bæredygtigt byggeri eller anden økonomisk gulerod være motiverende for at vælge at bygge bæredygtigt. Samtidig kan konventionelt byggeri beskattes lidt hårdere. Indbetaling til fælles bæredygtighedspulje eller afgiftsnedsættelse ved "grønne (certificerede?) lokalplaner" er andre forslag.
- Måske kan man forestille sig, at der kunne indskrives bestemmelser, der ikke er hjemlet i § 15-kataloget, på baggrund af frivillige aftaler mellem kommune og bygherre?

En reel bæredygtig byudvikling er ikke lige om hjørnet, så længe Planloven og Byggeloven grundlæggende ikke beskæftiger sig med bæredygtighed som mere end løse hensigter udmøntet i tandløse redskaber.